

Pædagogiai programm-értekezések.

(Második közlemény.)

12. *Hegedüs Zsigmond*: Gyakorlati életpályák. (Bpest. szföv. VIII. ker. polg. fiu-iskola.)

Rövid kis cikkecske, de igen életre való gondolatok vannak benne. Buzdítás az ipari pályákra. Bár sokan megfogadnák tanácsát!

13. *Héber Bernát*: Megfigyeléseim az iskolai élet köréből. (Bpest, VII. ker. Barcsay-u. m. kir. állami főgimnázium.)

Szerző az iskolai élet körében tett megfigyeléseit mondja el az ifjuságnak, nagy szeretettel, világosan, egyszerűen, úgy hogy minden tanuló megértheti s okulást is meríthet belőle. Héber jól ismeri a műhelyt, a benne folyó munkát. Rámutat a tanulószereg leggyakrabban előforduló hibáira, illetlenségeire, de nem hallgatja el azt sem, mi dicséretre méltó. Munkájából bizonyára okulást merítettek a szülők is, mert hisz a nevelés sok hibája a szülői házból ered. Mikor szerző felfedi a tanulók helytelen magaviseletének okait, ezzel útmutatást ad szülőnek, tanárnak egyaránt, miként lehet ezeket megszüntetni. Főérdeme, hogy nem moralizál, hanem az iskolai életet állítja a tanuló elé úgy, mint az körülötte lezajlik. Ez pedig érdekli a tanulót, el is olvassa s így okulást merít belőle.

14. *Dr. Horváth Cézár*: A «Fák Napja». (Arbor day.) (Pápai kath. gimnázium.)

Egy 1906. évben kiadott miniszteri rendelet szerint évenként egy napon fejtegesse a tanító a fák jelentőségét. Horváth célszerűnek tartja, hogy ne csak a népiskolában, hanem a középiskolában is tartsák meg ezt a napot, mert a középiskola növendékeinek, sőt igen sokszor a felnőtt embereknek is nagyon fogyatékos érzékük van a természet szépségei iránt. Egy évvel előbb megtartotta a «Madarak Napját» is. Ezt a fákról szóló értekezését szüneti olvasmányul szánta a tanulóknak, hogy megismerjék azt a szoros kapcsolatot, mely az embert az élő természethez, első sorban pedig a növényekhez fűzi. Rámutat a faültetés szükségességére. Munkája mindvégig érdekesen van megírva, teljesen a gyermekek érettségi fokának megfelelőleg. Ez pedig nem könnyű. Horváth értekezésére elmondhatjuk, nemcsak szép és tanulságos olvasmány, de jó tett is.

II. Család és iskola.

15. *Högyéssi Armand*: Család és iskola. (A szent Benedek-rend komáromi főgimnáziuma.)

Ez az értekezés, mely a szülőknek szól, kellő tudással tárgyalja a család és iskola viszonyát. Elmondja, hogyan érdeklődjék a szülő gyermeke iránt. Helyes lett volna rámutatni, hogy a szülők hogyan segítsék gyermekeiket otthon, miként ellenőrizték a rendszeres, lelkiismeretes, komoly tanulást. Tanácsai, melyeket a szülőknek ad, eléggé megszívlelésre méltók. Félő azonban, hogy a gyermek elé igen is sok szabályt és törvényt állít, melyekbe nem igen lehet egyéniségét beleszorítani.

16. *Vidakovich Dániel*: A családi nevelés némely hibái. (Trencsényi kir. kath. főgimnázium.)

A családi nevelésnek napjainkban igen is gyakori hibáira mutat, megjelöli a módokat is, melyekkel ezeken a bajokon segíteni lehet. Felemlíthette volna szerző azt is, hogy a szülők igyekezzenek önmagukat is művelni, nevelni. Erre nézve adhatott volna tanácsokat. Sokszor megvan a szülőkben a jóakarát, de nem ismerik a nevelés helyes módját. Értekezése szerény keretekben mozog, mint maga mondja a zárószóban; nem új dolgokat mondott el. Amit azonban elmond, az mind helyes és hasznos. Nem hagyhatom szó nélkül a következő megjegyzését: «Mindent a családra akarunk hártani, hogy magunk a terhes munkától megszabadulhassunk. Mindent a család körébe utalunk, hogy így a felelősség ránk nézve kisebbedjék.» Azt hiszem, ép fordítva áll a dolog. Mi mindent nem kell ma a tanárnak végeznie! A gyermeket templomba visszük, kirándulásokat teszünk, játékdélutánokat rendezünk stb., szóval minden eszközt megragadunk, hogy a nevelés sikerüljön. Kár ilyen ítéleteket mondani. Egyebekben világosan adja elő gondolatait.

III. Methodikai kérdések.

17. *A tanítás műhelyéből.* (Módszertani vázlatok.) (Székesfehérvári m. kir. állami főreáliskola.)

A székesfehérvári főreáliskola szakított azzal az általános szokással, hogy Értesítőjében közölje az egyes osztályokban előírt tananyagot és olvasmányokat. E helyett az egyes tanárok inkább a módokat és elveket mondják el vázlatokban, melyeket az egyes tantárgyak tárgyalásában, tanításában követni szoktak. Ez a fontos, mert így nyerünk igazi képet az iskola falain belül folyó munkáról. Ezek a vázlatok a következők: I. Toldi estéje az V. osztályban. (Dr. Fürst Aladártól.) II. Az érettségi magyar dolgozatokról. (Kelemen Bélától.) III. Német nyelvtani összefoglalás a II. osztályban. (Fürst Aladártól.) IV. «Don Quichotte de la Manche» című olvasmány tárgyalása a VI. osztályban. V. A földrajzi alapfogalmak ismertetése az I. osztályban.

tályban. (Havas Tivadartól.) VI. Az elektromos feszültség és feszültségkülönbség ismertetése a VIII. osztályban. VII. Rajzoktatásunk menete.

Ez mindenkép helyes és követésre méltó eljárás. Annak, hogy évről-évre közöljük az Utasításokban előírt anyagot, semmi értelme, semmi haszna. E tekintetben mi a németeket utánozzuk, csakhogy itt van értelme az anyag leközlésének, mert az az egyes iskolák szerint változik, s így meglehet állapítani az egyezéseket és eltéréseket.

18. *Dr. Geréb József*: Új kísérlet a kezdő latin tanításban. (M. kir. Tanárképző-intézet gyakorló főgimnázium.)

A latin nyelv tanítása körüli harc még mindig nem szűnt meg. Kiváló pædagogusok (franciák, németek, angolok) újabb és újabb érveket hoznak fel pro és contra. Egyben majd valamennyinek véleménye talál, abban, hogy az eredménytelenségnek oka főleg a rossz módszer. Ebből kiindulva már most sokan a latin nyelv tanításának megszorítását, sőt egyesek az iskolából való teljes kiűzését követelik. Az bizonyos, hogy külföldön (kivált Németországban) a klasszikus oktatás elleni áramlat még mindig növekedik. (Bajorország középiskoláinak új tanterve.) Legyünk őszinték s valljuk be, hogy nálunk is nagyon kétséges a latin nyelvi tanítás eredménye. Ennek oka egyéb más körülmények közrehatása mellett kétségkívül első sorban a tanítás módszerében keresendő.

A latin nyelvi tanítás módszerében szinte évtizedek óta alig történt valami figyelemre méltó nagyobb változás. Lassan-lassan mintha minden élet kiveszett volna a latin-tanításból, minden a maga megszokott gépies útján mozgott tovább. Kivételt talán csak a gyakorló főgimnázium tett. Ime most is innét indult ki az az új törekvés, mely hivatva van frissítőleg, mint valami jótékony eső a latin nyelvi tanítás sívár mezejére új életet varázsolni. Az érdem dr. Geréb Józsefé, a klasszikus nyelvoktatás kiváló mesteréé. Geréb ugyanis az Angliában nagy mértékben hódító Atkinson H. W. és Pearce J. W. G. First Latin book-ját tette kísérlet tárgyává s a kezdő latin tanításban fenti értekezésében erről az eredményről számol be. Értekezésének bevezetése egy rövid, igen áttekinthető összefoglalás arról, miként igyekezett a gyakorló gimnázium megalapításától kezdve a latin nyelv tanításában a tárgyi és rationalis nyelvtanítást összekötni egyrészt, másrészt a többi történeti tárggyal való kapcsolatot biztosítani. Hogy ez sikerült, nagy része van ebben Gerébnek is. Ezek után áttér az új angol könyv ismertetésére. Előbb ismerteti a könyvet tartalmilag, majd sajátosságait méltatja és teszi bírálat tárgyává. Végül beszámol a gyakorlati eljárásról, melyet fejezetről-fejezetre követett.

A jó eredmény felbátorította, hogy Morvay Győzővel együtt át is dolgozta a hazai viszonyoknak megfelelőleg. Kétségtelen, hogy e

könyv nagyot fog lendíteni a latin tanítás színvonalának emelésében s Geréb József fáradozásának bizonyosan meg lesz a gyümölcse.*

19. *Erdős Lajos*: A matematika tanításának reformjáról. (Zsolnai állami főreáliskola.)

Írója hosszabb értekezésében rámutat a matematikai tanítás eredménytelenségének okaira. Valamennyi abban az egy pontban találkozik, hogy a mai matematikai oktatás absztrakt s erről sem nyújt elegendő tiszta képet. A tanítás vagy egyáltalán nem, vagy csak alig indul ki konkréumokból s nagyon kevésbé vagy épen nem veszi figyelembe a matematikának a való világra irányuló vonatkozásait. A formális, érdektelen, fászsztó oktatás így nem lehet gyümölcsöző. Ez értekezésének negatív része. A második, pozitív, részben a matematika tanításának reformjáról beszél. Elmondja, mi történik e téren külföldön, mi itthon, kik a mozgalom vezetői ott, kik itthon. Tárgyalása mindvégig alapos. Megjegyzései, melyeket a tanítás reformjára vonatkozólag tesz, mutatják, hogy a kérdést s reá vonatkozó szakirodalmat igen jól ismeri.

20. *Dr. Papp Dezső*: Az alsófoku természetrajzi tanítás módszere és a rajzolás. (Szolnoki m. kir. áll. főgimnázium.)

A modern természetrajzi oktatás két sarkalatos pontja az indukció és a biologia. Ez utóbbi újabb keletű, de kivált az alsó fokon kell érvényesülnie. Hogyan? erre mutat rá a szerző. Helyesen jelöli meg a módszert, mely szerint a tanuló ne tankönyvekből szerezzék meg az ismereteket, hanem a növény és állatvilágban maga tudatosan figyeljen, gondolkodjék és következtessen. A szemlélet megkönnyítésére fontos segítő eszköz a rajzolás, melynek itt más célja van, mint a rajzoktatásban. Egész kis programot ad, hogy mit és hogyan rajzoltassunk?

Terve a jövő tanévre «Állattani lapok»-at kiadni, mely a II-dik osztályra az egész tananyagot szemléltetve rajz segítségével dolgozza fel. Törekvését csak helyeselni lehet, mert a természettudományi, első sorban természetrajzi oktatás reformjára égető szükség van. Minden erre irányuló munka dicséretet és buzdítást érdemel.

21. *Wetzenkircher Mór*: Néhány szó a magyar nyelv sikeres tanításáról a nemzetiségek lakta vidékek középiskoláinak első osztályában. (Szentgyörgyi r. kath. gimnázium.)

Rendkívül fontos és jelentős tárgyról értekezik a szerző. Mielőtt azonban tulajdonképeni feladatára, a magyar nyelv sikeres oktatásának kérdésére áttérne, előbb az elemi iskolai nyelvtanítással, mint annak előzményével foglalkozik. Rámutat itt arra, hogy az általános, egészséges magyarosodás szempontjából is, de főleg a magyar nyelvtanításra való tekintettel első rangú fontossága van a

* A könyv ismertetése megjelent a «Magyar Pædagogia» XVI. évf. 299. lapján.

tanító magyarul tudásának. Szükséges, hogy a tanító kifogástalanul tudjon magyarul, hazafias érzelmű legyen. Még így is nehezen éri el, hogy a tanulóknak az iskolában szerzett szókincese megmaradjon. Fontosnak tartja a csere-rendszert, mely a multban áldásos terjesztője volt a magyar nyelvnek, a magyarság és a nemzetiségek közti barátságos egyetértésnek. Ezek után tér rá, hogy a középiskola I. osztályában hogyan oktassák a nemzetiségi tanulókat. Megjegyzései, tanácsai igen figyelemreméltók, csak fejtette volna ki módszerét még teljesebben. Különösen szükségesnek tartja, hogy a magyar szak-tanárt más szakok tanárai is támogassák munkájában.

22. *Dr. Dittrich Vilmos*: A magyar írásbeli dolgozatokról. (Az orsz. nőképző egyesület leány-gimnáziumának Értesítőjében.)

Az írásbeli dolgozatok a tanításban elsőrendű fontosságúak. Sajnos azonban, hogy e tekintetben még igen messze vagyunk a céltől. El kell ismernünk, hogy sok igazság van azokban a panaszokban, melyeket az érettségét tett ifjak írásbeli készsége és stilizálása ellen emelnek.

Igen helyesen járt el a szerző, mikor ezt a nagyon is fontos tárgyat vette szemügyre tüzetes megvizsgálás céljából. Értekezése nemcsak magas színvonalú és tartalmas, de igen tanulságos is. Munkájában az írásbeli dolgozatok körül fölmerült harcokból indul ki, rövid történeti áttekintés után szól a feladatok helyes megválasztásáról az egyes osztályok szerint, azután a kidolgozás módjáról. Értekezésében Geyer, Laas és Matthiast követi, de igyekszik emellett teljesen az itteni viszonyokhoz alkalmazkodni. Nagy olvasottság, alapos megfigyelés jellemzik munkáját.

23. *Dr. Paulovits István*: Magyar irodalmi és latin nyelvi tanításunk eredménytelenségének okai (Selmechányai ág. ev. főgimnázium.)

Szerző rövidebb cikkben sorolja fel a két nyelv tanításában oly sokszor hangoztatott panaszokat az eredménytelenség miatt. A bajok főokai szerinte a rossz tankönyvek. Ha ez volna az eredménytelenség oka, könnyen lehetne segíteni, mert már igen sok jó tankönyvünk van. Még a németeknek sincsenek jobb tankönyveik. Nem gondolja-e a szerző, hogy pl. a magyar nyelvi tanulás eredménytelenségével nincs-e összefüggésben, hogy latint több órában tanulnak a tanulók, mint magyart? Vagy nincs-e a módszerben hiba? Szerintem a tantervben s a rossz módszerekben van az eredménytelenség egyik oka, nem a tankönyvekben. Sok állítása kissé elhamarkodott, pl. egész középiskolai irodalmi tanításunk Arany túltengésben szenved. Ezt én nem tapasztaltam, de bár úgy volna, mert akkor bizonyára jobban meglátszanék Arany nyelvének gyönyörű magyarsága, költészetének nemessége az életbe kikerült ifjak stílusán és gondolkodás módján.

24. *Krebsz Ernő*: Az ifjúsági olvasmány. (Fogarasi m. kir. áll. főgimnázium.)

Értekezésében a szerző a tanuló ifjúsághoz szól az olvasmányok hasznáról, észet, jellemet, tudást stb. fejlesztő hatásukról. Több benne az általános elvont moralizáló tanács, mint a gyakorlati útbaigazítás.

Pedig ez volna a fontos. Ne azt mondjuk, hogy a tanuló olvassa, ami jó, szép és hasznos, hanem jelöljük meg azokat a műveket, melyeket mi az ifjúság kezébe valóknak tartunk. Ne mondjuk általánosságban, hogy sokat és sokfélét olvassanak, inkább keveset, de jól és alaposan. Dicséretére válik azonban, hogy az értekezés igen szépen és nagy gonddal van megírva.

IV. Testi nevelés.

25. *Fialowszki Béla dr.*: Egészségügy és iskola. (Nagybecskerekai kegyesrendi. főgimnázium.)

Igen örvendetes jelenség, hogy újabban mind többen foglalkoznak iskolaegészségügyi kérdésekkel. Az érdem nagy része azoké az orvosoké, kik az iskolában egészségtant tanítanak. Kívánatos volna, ha már most tanárok, tanítók szintén élénk érdeklődést tanusítva, az orvosoknak segítőkezet nyujtának.

Szerző jelen értekezésében összefoglalja mindazt, mire egészségünk megóvása érdekében figyelemmel kell lennünk. Így beszámol a különféle élelmiszerekről, azok tápláló értékéről, az alkohol káros hatásáról stb. Népszerű, könnyen érthető modorban ismerteti a fertőző betegségeket és az ellenök való védekezést. Hasznos és tanulságos cikkét az iskolai egészségtannal fejezi be.

26. *Biringer Ferenc dr.*: A tuberkulózis elleni védekezés mai állása. (Nyitrai r. k. főgimnázium.)

Szerző értekezésének első részében magát a betegséget okozó bacillusokat s az ellene való védekezés mai álláspontját ismerteti. Cikke második felében főleg az iskola szerepére mutat rá e küzdelemben. Előadása mindvégig érdekes és könnyed, teljesen a tanuló felfogásához alkalmazkodó, emellett szigoruan tudományos.

27. *Obláth Richárd*: Az alkoholizmus élettani és ethikai hatásai. (Ungvári kir. kath. főgimnázium.)

Szerző abból a kérdésből indul ki, kell-e az iskolának az alkohol ellen küzdenie? Szerinte nem elég a mértékletesség, hanem abstinentiára kell törekedni. Ezután ismerteti a szeszes italok élettani hatását. Ezek eredménye, hogy soha semmiféle szeszes italt ne élvezzünk. Munkájában felöleli a külföldi idevágó fontosabb irodalmat is, de ő is szigoruan szem előtt tartja az ifjúságot, amelynek

értekezését írta. Mindaz, amit mond, nemcsak érdekes és tanulságos, hanem hasznos és követésre méltó.

V. Művészi nevelés.

28. *Vende Ernő*: A szavalás művészete. (Pécsi áll. főreáliskola.)

Szerző ebben a nagy tanulmányában a szóbeli előadás művészetével foglalkozik. A legtöbb ember, még a műveltek köréből is, csak a tartalomra ügyel, s nem sokat törődik a formával, melybe beszédét önti. Pedig az életben is nagy előnye van annak, ki mondani-valóját embertársaival érthetően, szép és helyes kiejtéssel közli.

Hogyan érhetjük ezt el, erre tanít meg Vende egyrészt, másrészt hogyan emelkedhetik a szóbeli előadás művészi fokra (szavalás).

Értekezése igen alapos és felölel minden kérdést, mi e tárggyal összefügg. Műve első részében a beszéd fiziológiájával foglalkozik, a szóbeli előadás és szavalás eszközével, a második részben pedig az előadás módjával, a művészi előadással. Munkája komoly, mélyreható tanulmány, könnyedén, finoman és élvezetesen megírva, úgy hogy az önképzőkörök tagjai is nagy haszonnal olvashatják.

29. *Kapossy Endre dr.*: Néhány művészeti és műipari technikáról. (Székesfehérvári ciszterci rend kath. főgimnáziuma.)

E művében a szerző azt a célt tűzte maga elé, hogy eloszlassa a sajnálatos zavart, melyet a művelt társadalom tagjai, meg középiskoláink felsőbb osztályú tanulói táplálnak a műremek előállításáról, készítése módjáról, egy szóval technikájáról. Törekvése, hogy az olvasót a képzőművészetek főbb ágainak s az ismertebb műipari alkotásoknak technikáját illetőleg helyes ismeretekhez segítse. Sorba elmondja az alkotó művész rendelkezésére álló eszközöket s a műremekek kellékeit, mindig szemé előtt tartván az Értesítők olvasóközönségét.

30. *Deák Geyza*: A magyar faj és a rajzolás. Faj kifejező eszköz a rajzoló művészetben. (A sárospataki ref. főiskola akad. és főgimnáziumi értesítője.)

Kétségtelen, hogy a jövő magyar rajzolás művészete a magyar néplélektan igaz ismereteiből s a művész történelmi műveltségéből születik majd újjá. Ha a magyar művész a magyarság lelkéhez akar férközni, ismernie kell a magyar faj szomatikus és pszichikai tulajdonságait.

Deák azokra a jegyekre, tulajdonságokra mutat rá, melyeket egy magyarosan figyelő szemnek észre kell vennie. Ügyesen és lélektanilag fejtegeti a magyar faji jelleget, a magyarság gondolkodását, érzését, lelki sajátosságát és vérmérsékletét. Igyekszik azt is kimutatni, mint függnek össze e lelki tulajdonságok a környezettel, talajjal, ég-

hajlattal. Érdekesen beszél a magyar szem művészi kiválóságáról, mely népünk vele született sajátossága. Ennek természetes kifolyása, hogy a magyar művészetben a főszerep a rajznak, rajzolásnak jut, míg a szín, színezés második helyre szorul. Igen jól megírt értekezésében arra a helyes eredményre jut, hogy művészeinknek, ha megértetni akarnak, idegen művészek alkotásainak utánzása helyett a magyar lélek tanulmányozásába kell elmerülniök.

31. *Pálos Ede*: Révai Miklós és rajziskolája. (Győri áll. fő-reáliskola.)

Szerző e kis értekezését a győri Révai-ünnepen olvasta fel Révai halálának századik évfordulója alkalmából. Pálos Ede Révai győri tartózkodásának azt a nyolc évét (1787—95) ismerteti, melyet mint rajztanító töltött el nagy buzgalommal, szorgalommal, igaz lelkesedéssel. E kis értekezés igen áttekintő képet nyújt Révai törekvéseiről a rajzoktatás körül, s kiegészíti tudásunkat az ő nagy műveltségéről, sokoldalú tudásáról.

VI. Neveléstörténet.

32. Rónay Jácint János élete. II. rész. (Győri Szt-Benedek-rendi főgimnázium).

Szerzője terjedelmes értekezésben, valóságos kis könyvben, tárgyalja Rónay gazdag és érdekes irodalmi működését. Az 50-es évek magyar filozófiai gondolkodóinak jellemzéséből indul ki, hogy annál jobban kitüntesse Rónay érdemeit a lélektan, filozófia, természet-tudományok terén.

Kritikailag ismerteti Rónay tapasztalati lélektanát, jellemisméjét, a különféle (főleg győri) hírlapokban megjelent cikkeit, akadémiai székfoglalóját. Majd áttér Rónaynak mint bölcselőnek méltatására s műszavai és nyelvi sajátosságainak ismertetésére.

Munkájának rendkívül érdekes fejezete, mely Rónay angol földön való tartózkodásáról s ottani szerepléséről, irodalmi működéséről szól. A hely szűke miatt itt ezuttal részletesebben nem foglalkozhatunk tanulmányával, csak röviden mutatunk rá, hogy szerzője igen alapos és becsületes munkát végzett.

33. *Fejér Adorján*: Nero nevelője (Annæus Seneca). (Bajai kath. főgimnázium.)

Senecaval mint nevelővel foglalkozni hálás és szép feladat. Alig van a neveléstörténet s általában a történelemnek oly alakja, ki körül annyira eltérő és egymással ellenkező felfogások támadtak volna, mint körülé. Sokan igen is egyoldalulag, igazságtalanul ítélik el,

elfelejtik, mint szerző mondja, «hogy minő körülmények között jutott Seneca a császári udvarhoz és milyen családba került.»

Fejér e kis tanulmányában azt tűzte ki maga elé célul, hogy Senecát helyes megvilágításba helyezze. Igen helyesen jellemzi Nero korát, s erre támaszkodva, ebben a keretben igyekszik Seneca nevelői munkásságát, jellemét megismertetni.

Értekezése élénken és úgy van megírva, hogy az ifjúság élvezet-
tel olvashatja. A szerzőt az az óhajtás is vezette: «vajha Seneca
nevelői buzgólkodásának vázolója és Nero rettenetes bűneinek ecsete-
lése okulásra és annak belátására készítetné ifjúságunkat, hogy a
tanító szívéen semmi sem üthet fájóbb sebet, mintha tanítványa az
életben nem váltja valóra a hozzá fűzött szép reményeket.»

Dr. Ozorai Frigyes.

Külföldi lapszemle.

Pädagogische Blätter für Lehrerbildung. Alapította dr. Kehr Károly, szerkeszti Muthesius Károly. 1907. évfolyam.

A szeptemberi számban *Vorbrot* wetzlari tanítóképző intézeti igazgató *Die Schwierigkeiten bei der Durchführung des Lehrplanes vom 1. Juli 1901. in den deutschen Präparandenanstalten* címmel a német preparandiák bajairól értekezik. Poroszországban és több más német államban a tanítóképzést tudvalevőleg két intézmény szolgálja: a *preparandia*, mely a népiskola nyolczadik vagy a középiskola negyedik osztályát végzett tanulóit veszi fel és csak általánosan képző tárgyakat tanít, és a tulajdonképeni *tanítóképző*, mely a preparandiát végzett növendékeknek pädagogiai kiképzést nyújt. Mindkét intézet 1901. jul. 1-jén Poroszországban új tantervet kapott. A tanítóképzők-ből azóta kikerült tanítók szellemi színvonala hivatalos jelentések szerint máris örvendetes emelkedést mutat, s így a tanterv beválnak tekinthető. Mindamellet még sok nehézséggel küzd a tanítóképzés. A hiba a preparandiákban keresendő. Bár ezeknek új tanterve helyes beosztásával nagyban megkönnyítette az emlékező tehetség munkáját, mégsem mondható kielégítőnek, mert nem fordít elég gondot arra, hogy a növendékek gondolataikat úgy szóval, mint írásban helyesen és szabatosan tudják kifejezni. A preparandiák növendékei ugyanis rendszerint egyszerű falusi családok fiai, kik, bár nagyobbreszt jötehetőségük (e tekintetben a preparandia növendékei eléggé megközelítik a középiskolai ifjúságot), a művelt szülői ház hiánya folytán gondolataik szabatos kifejezésében nagyon fogyatékosak. A preparandiák